

Länsi-Suomen maakuntien kannanotto EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen käytöstä Suomessa:

Länsi-Suomen vienti tarvitsee vahvistusta – siitä riippuu koko Suomen hyvinvointi

- Koronaepidemian vaikutus vientiteollisuuteen iskee viiveellä. Vientivetoista Länsi-Suomea uhkaa yksi Euroopan pahimmista laskuista.
- Suomen maasuunnitelmassa ja tukivälineen jaossa on huomioitava ventialojen selviytyminen.
- Vihreään talouteen siirtyminen ja digitaalisen talouden vahvistaminen eivät ole väistyvien tapojen saattohoitoa vaan mahdollisuus innovaatioihin ja uuteen kasvuun – rahat on suunnattava sen mukaisesti.

Suomi valmistelelee kansallista elpymis- ja palautumissuunnitelmaa Next Generation EU -elpymisvälineen ja erityisesti sen alaisen 672,5 mrd. € elpymis- ja palautumistukivälineen (recovery and resilience facility, RRF) käyttöönottoon ja toimenpiteisiin. Suomen osuus RRF-tukivälineestä on n. 2.5 mrd euroa. Suomelle osoitettujen maasuositusten mukaan tukivälineen painopisteitä ovat ilmasto-, digi-, kestävä infrastruktuuri ja tki -toimien lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittäminen sekä työmarkkinauudistukset. Länsi-Suomi painottaa erityisesti ilmasto-, digi-, kestävä infrastruktuuri- ja tki-toimia keskeisinä teemoina elpymisessä.

Panostukset kasvupotentiaaliin pitkällä aikavälillä

RRF-tukivälineen yleiset tavoitteet ovat kannatettavia ja tarpeellisia. Saman suuntaisia ovat komission maaraportissa esittämät painotukset: Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaalia vahvistaisi investointeihin liittyvän talouspolitiikan kohdentaminen inhimilliseen pääomaan, tutkimukseen ja innovointiin, vähähiilisyteen ja energiasiirtymään sekä kestävään liikenteeseen. Euroopan komissio peräänkuuluttaa nopeita ja kohdennettuja elvytystoimia, tätä painottavat myös Länsi-Suomen maakunnat samalla kannattaen Euroopan komission maaraportin painotuksia.

Vientiveton Länsi-Suomi on Euroopan haavoittuvimpia alueita

Koronapandemian vaikutukset EU:n ja globaaliin talouteen ovat erittäin vakavia. RRF -tukiväline on keskeisessä roolissa Euroopan ja Suomen talouden elvyttämisessä. Nopean, kohdennetun ja vaikuttavan elvytyksen tärkeyttä erityisesti vientivetoisessa Länsi-Suomessa korostaa Euroopan komission toukokuinen tilannekuva-analyysi¹, jonka mukaan Länsi-Suomi on yksi Euroopan haavoittuvimpia alueita koronakriisistä johtuvan talouden taantuman vuoksi (Liite 1). Tätä tilannekuvaa tukee komission kesän 2020 talousennuste, jonka mukaan Euroopan - ja Suomen - taantuma on syvä ja epätasainen².

Alueiden erilaiset tarpeet otettava huomioon

RRF -tukivälineen kansallinen toimeenpano Suomessa on käynnistynyt. Koska taloushaasteet vaikuttavat epätasaisesti ja eriaikaisesti, on selvää, että kansallisessa elpymissuunnitelmassa on huomioitava myös alueelliset erot ja toimenpiteiden vaikuttavuus niin aluetalouden kuin erityisesti koko Suomen kansantalouden kannalta: samat työkalut eivät toimi kaikkialla. On äärimmäisen oleellista tehdä kansallista valmistelua yhdessä alueiden kanssa.

¹ [Commission Staff Working Document; Identifying Europe's recovery needs {COM\(2020\) 456 final}](#)

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip132_en.pdf

Jos Länsi-Suomen vienti sakkaa, siitä kärsii koko Suomi

Länsi-Suomi on Suomen viennin veturi, vuonna 2018 Länsi-Suomen teollisuuden liikevaihto oli noin 36 mrd € ja henkilöstö noin 99 000. Länsi-Suomen maakunnat korostavat vientiteollisuuden ja siihen sidonnaisen palvelurakenteen elvyttämisen tärkeyttä. Peräänkuulutamme elvyttämisen vahvaa linkittämistä elinkeinoelämän ja teollisuuden uudistumiseen. Tämä uudistuminen tapahtuu panostamalla TKI-toimintaan, koulutuksen, digitalisaatioon ja ympäristöllisesti kestäväan kasvuun.

Elpymisessä panostettava infrastruktuurin kehittämiseen ja saavutettavuuteen

Vientiteollisuutemme avain on saavutettavuus, ja ratayhteydet ovat koko Suomen viennin kannalta keskeisiä. Suomen keskeisin raideyhteys (tavara- ja henkilöliikenne) on Suomen päärata liityntäyhteyksineen, joka on kapasiteettinsa ääri rajoilla. Päärata+ liityntäyhteyksineen (Seinäjoki - Vaasa, Tampere - Jyväskylä ja Tampere - Pori) mahdollistaa työssäkäyntialueiden paremman saavutettavuuden ja kestäväan tavaraliikenteen kehittämisen. Päärata+ -suunnitelman isojen raideinvestointien toteutettavissa olevat osat tulee linkittää RRF-investointeihin.

Tarvitaan vihreän ja digitaalisen kasvun kiihdyttämistä

RRF-välinettä ei tule käyttää vanhojen rakenteiden ja toimintamallien pönkittämiseen, vaan sillä on turvattava vientiteollisuutemme kilpailukyky ja mahdollistettava sen uudistuminen. Valmistavan teollisuuden innovaatiot ovat keskeisessä roolissa pandemiasta toipumisessa. Kaksoissiirtymää vihreämpään ja digitaalisempaan teollisuuteen on tuettava ja samalla on hyödynnettävä kiertotalouden tarjoamia mahdollisuuksia. Hyviä esimerkkejä teollisuudenaloista, joilla tämä voidaan konkretisoida, ovat koneenrakennus, energiateollisuus (ml akkuteknologiat), vähähiilinen terästeollisuus ja biotalous. Liitteessä 2. esitämme konkreettisia esimerkkihankkeita, joiden edistämisen RRF-tukivälineellä näemme keskeiseksi.

7. syyskuuta 2020

Asko Peltola
maakuntajohtaja
Etelä-Pohjanmaa

Asko Aro-Heinilä
maakuntajohtaja
Satakunta

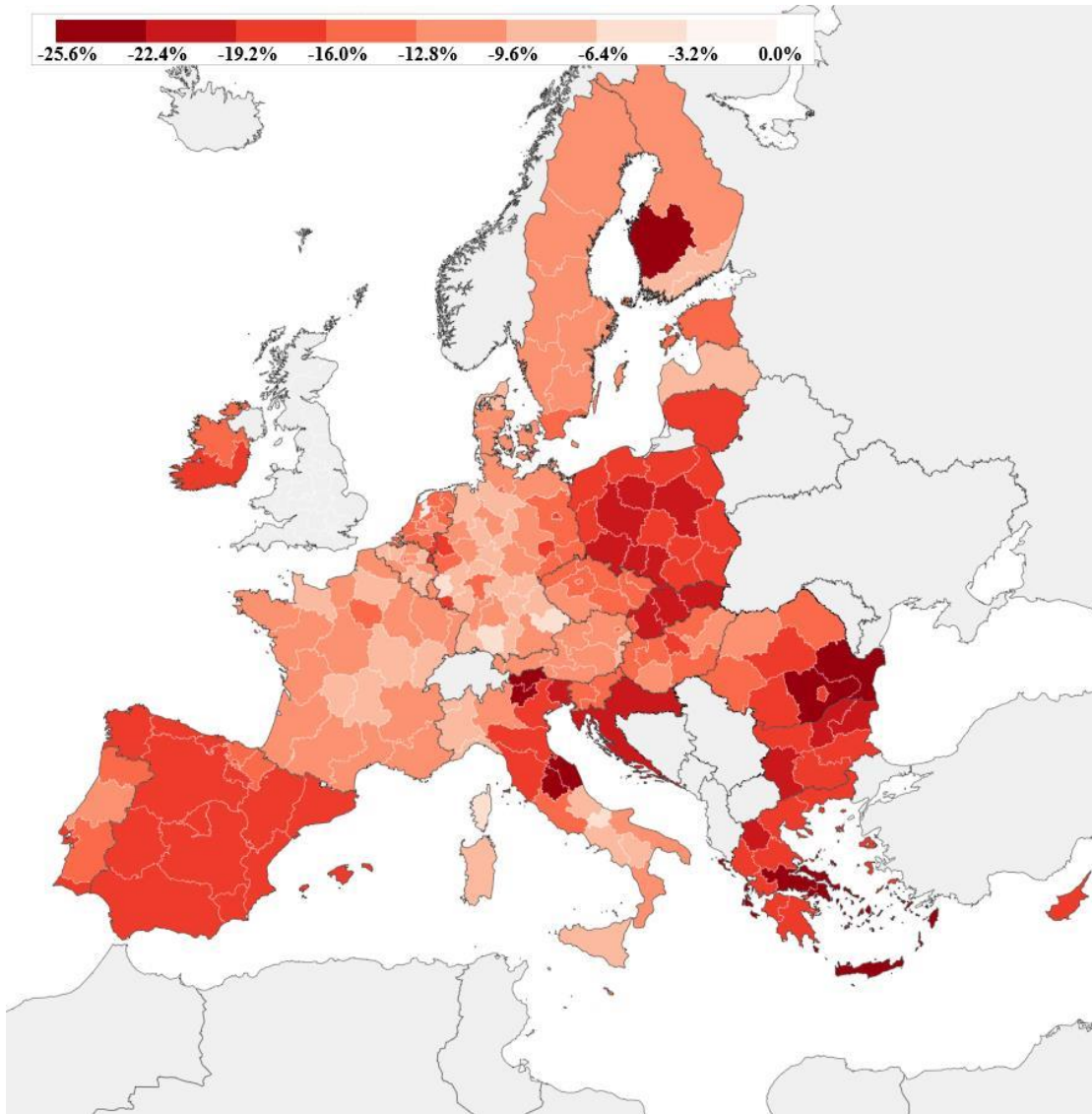
Pekka Hokkanen
vs. maakuntajohtaja
Keski-Suomi

Kaj Suomela
maakuntajohtaja
Pohjanmaa

Esa Halme
maakuntajohtaja
Pirkanmaa

Anna-Mari Ahonen
maakuntajohtaja
Kanta-Häme

Liite 1

Commission Staff Working Document; Identifying Europe's recovery needs (COM(2020) 456 final)

Chart 2: GDP impact at regional NUTS 2 level excluding the impact of policy measures

Source: JRC

Liite 2.

Osana eurooppalaista ohjauksoprosessia Euroopan komissio on 26.2.2020 julkaisemassaan maaraportissa painottanut, että ”Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaalia vahvistaisi investointeihin liittyvän talouspolitiikan kohdentaminen inhimilliseen pääomaan, tutkimukseen ja innovointiin, vähähiilisyteen ja energiasiirtymään sekä kestäväan liikenteeseen”. Euroopan komissio peräänkuuluttaa nopeita ja kohdennettuja elvytystoimia. Länsi-Suomen maakunnat kannattavat näitä Euroopan komission maaraportin painotuksia.

Länsi-Suomen maakunnat ehdottavat n 2,5 mrd. € elvytys- ja palautumistukivälineen kohdentamista varsinkin seuraaviin tulevaisuusinvestointeihin.

Kestävä liikkuminen

Pääradan isojen raideinvestointien toteutettavissa olevat osat tulee linkittää RRF-investointeihin. Painotamme vahvasti, että pääradan peruskorjausta tulee tehdä samanaikaisesti kehittämisinvestointien kanssa Helsinki-Tampere -yhteysvälinällä. Ratainvestointien lisäksi satamainvestoinnit ovat kestäväan liikenteen hankkeet, joilla tuetaan työllisyyttä ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Suomen tavaraviennin arvosta 68% syntyy läntisessä Suomessa (Helsingistä Tornioon).

- ✓ Vuoteen 2026 mennessä valmiiksi saatavia investointeja on Pasila-Riihimäki 2. vaihe, jonka kokonaiskustannusarvio on 273 M €. Hanke on alkanut kuluvana vuonna, mutta rahoitustarvetta on vielä 253 M €.
 - 770 M € peruskorjauksesta Väylävirasto on laatinut tarveuistion, jossa toimenpiteet jakaantuvat 20 vuodelle. Peruskorjauksen ensimmäisiä korjausinvestointeja pitää lähteä toteuttamaan niin pian kuin mahdollista yhdessä Pasila-Riihimäki 2. vaiheen investointien kanssa.
- ✓ Tampere-Jyväskylä yhteysvälin rata- ja yleissuunnittelu on parhaillaan käynnissä, suunnitteluun on osoitettu 18m€. Suunnittelu on jaettu ratasuunnitelmilla eteneviin kohteisiin ja yleissuunnitelmaa tarvitseviin osuuksiin. Suoraan ratasuunnitelmilla etenevät kohteet sekä peruskorjaukset ovat toteutettavissa osin välittömästi, ratasuunnittelukohteet vuoden 2022 aikana. Yleissuunnittelua edellyttävät kaksoisraideosuudet ovat toteutettavissa 2023 alkaen. Kokonaisuuden kustannusarvio on 200 m€ (50m€+150 m€). Toimenpiteiden kustannusarviot täsmentyvät 10/2020 valmistuvassa hankearvioinnissa.
- ✓ Tampereen henkilöratapihan korjaus- ja uudistusinvestointi: Tampereen rautatieasema on Suomen raideliikenteen logistinen solmukohta. Uudistus parantaa ja sujuvoittaa oleellisesti niin henkilöjunaliikennettä kuin asema-alueen läpi kulkevien tavarajunien liikennöintiä ja sillä on vaikutusta koko maahan, pelkästään Tampere-Helsinki -yhteyden junaliikenne on 34% koko Suomen junaliikenteestä. Investointi vuosina 2021-26 on 100 M€.
- ✓ Digirata - kulunvalvonnan modernisointi yhteiseurooppalaiselle tasolle ja sitä kautta raideliikenteen kehittäminen kohti tulevaisuuden digitaalista ja älykästä rautatieliikennettä. Digirata -työ on aloitettava pikaisesti, jotta liikenne Suomen rataverkolla toimisi edes nykyajauudessaan sujuvasti ja turvallisesti myös 10-15 vuoden kuluttua. Digirata tarvitaan pohjaksi myös uusille ratahankkeille, kuten pääradan hankkeille. Väylävirasto on valmistellut digiradan valmistelu- ja kehitysvaiheet ensin vuosille 2020-2028 sekä toteuttamisen jatkosuunnitelmat siitä eteenpäin. Aloitustoimenpiteet ovat jo kansallisessa rahoituksessa.

Digiratainvestointien nopeuttaminen Länsi-Suomessa: Suunnitelmien mukaan Tampere – Pori/Rauma -radan kaupallinen sovellus toteutettaisiin vuosina 2025-2026. Kustannusarvio 40 M€.

- ✓ Seinäjoki Smart Station: Ratapihan alikulun ja liityntäpysäköinnin järjestäminen. Aseman kautta kulkee vuosittain 2 miljoonaa matkustajaa. Hanke tukee siirtymistä vihreään liikenteeseen. Kustannusarvio 25 M €.
- ✓ Kaskisten sataman syväväylän rakentaminen ja Vaasan satamaväylän ja altaan syvennys. Investoinnit mahdollistavat alusten lastikoon suurentamisen, jolloin saavutetaan kustannustehokkuutta ja liikennepäästöjen vähenemää. Hankkeet linkittyvät myös kansalliseen huoltovarmuuteen. Kustannusarvio 13M€.
- ✓ RRF-välineellä tulee mahdollistaa laajakaistayhteyksien kehittäminen. Länsi-Suomen erityisen hajautunut yritys rakenne maataloudesta korkean jalostusasteen teollisuuteen kärsii vakavasti puutteellisista laajakaistayhteyksistä. Toimiva kiinteä laajakaista on digitalisaatiokehityksen kynnyksysymys. Tämä mahdollistaisi myös älyliikennealan vahvemman kehittämisen ja alueet toisiinsa kytkevien alustojen rakentamisen.

Teollisuuden modernisointi, digitaalisuus, vähähiilisyys ja energiasiirtymä

Länsi-Suomi on Suomen tärkeimpiä vientiin suuntautuneita alueita. Erityisesti valmistava teollisuus on koko Suomen moottori uuden kasvun kannalta. Teollisuuden uudistumisen haasteet liittyvät vähähiiliseen ja digitaaliseen valmistukseen.

- ✓ Teollisuuden uudistumisessa kiertotalouden potentiaalin tunnistaminen ja hyödyntäminen tulee olemaan keskeisessä roolissa tulevaisuuden menestystä rakennettaessa. Tuotteiden energiatehokkuuden ja käyttövoiman muutostarpeet, materiaalitehokkuus ja tuotteiden elinkaariajattelu sekä useat syväteknologiat (tekoäly, suurteho- ja reunalaskenta, kvanttiteknologia, lohkoketjut) haastavat teollisuutta aivan uudella tavalla. Myös yritysjärjestelyjen, uusien liiketoimintamallien sekä kasvuyrittäjyyden tukeminen ovat teollisuuden uudistamisessa olennaisia tekijöitä.
- ✓ Uusien järjestelmäratkaisujen luominen, eri energiantuotantomenetelmien integroiminen, energiavarastointi sekä asiakaskeskeisyyden korostaminen ovat keskeisiä uusiutuvaan energiaan ja hajautettuun energiantuotantoon liittyviä haasteita, joihin tulisi resursoida.
- ✓ Metsä- ja biotalouden kasvualueita ovat rakentaminen ja sisustaminen, pakkaukset ja biopohjaiset tuotteet. Puukuitu korvaa fossiilisia raaka-aineita kuten muovia tai alumiinia pakkauskäytössä. Muotiteollisuudelle kehitetään puusta tehtyjä tekstiilikuituja, jotka korvaavat puuvillaa ja polyesteriä. Puun ainesosat kasvattavat osuutta kosmetiikka- ja lääketieteellisyydessä. Jämsän Kaipolan tehtaiden sulkemisen myötä alueella olevaa osaamista ja infrastruktuuria tulee hyödyntää metsäbiotalouden uusien tuotteiden kehitystyössä. Biotalous jalostusarvon lisääminen sisältää investointeja sekä yrityksiin että tutkimus- ja kehittämissympäristöihin.
- ✓ Länsi-Suomessa kootaan valmistavan teollisuuden uudistumishjelmaa Sustainable Industry X (SIX), joka tuo yhteen alueen isot vientiyritykset, teolliset pk-yritykset, elinkeinoelämän järjestöt, yliopistot ja korkeakoulut sekä VTT:n yhdessä kehittämään vientiteollisuutemme tulevaa kilpailukykyä. Ohjelmassa on kehittämistoimia sekä investointeja niin yrityksiin kuin tutkimus- ja kehittämissympäristöihin. Ohjelman suuruusluokka vuosille 2021-26 on n. 175 m€.

Tutkimus ja innovointi

Tutkimus, tuotekehitys ja innovaatiot sekä niihin liittyvä infrastruktuuri tulee nostaa keskeiseksi osaksi RRF-välinettä. Erityisesti pk-sektorin ja valmistavan teollisuuden energiatehokkuuden lisääminen sekä ympäristöjalanjäljeltään pienempien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen on resursoitava.

- ✓ Valmisteilla olevien eurooppalaisten EDIH-keskusten tueksi tarvitaan investointeja demo- ja kokeiluympäristöihin. EDIH on suunnattu pk-yrityksille ajatuksella ”test-before-invest” ja sen kärkenä on etenkin digitalisaation edistäminen. Näitä kokeiluympäristöjä

voidaan rakentaa mm. ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja yliopistokeskusten yhteyteen. Arvio investointitasosta on noin 150 M€ vuoteen 2026 mennessä.

- ✓ Ruokatuotanto, elintarviketeollisuus ja -teknologiat ovat Länsi-Suomessa kansallisesti katsottuna erittäin vahvoja toimialoja. Näiden alojen kehittäminen on myös osa kansallista huoltovarmuutta. Tähän kokonaisuuteen tulee panostaa.

Inhimillinen pääoma

Osaaminen, erityisesti taitojen päivittäminen ja uudelleen koulutus tulee olemaan keskeisessä roolissa, kun etsitään uutta työtä heille, jotka joutuvat työttömäksi pandemian vuoksi. Myös digitaalinen siirtymä vaatii osaamisen päivittämistä. Teollisuuden uudistumisessa työn ja työympäristöjen kehittäminen on keskeistä, ei vain teknologiat. Osaamistarpeiden tunnistamisessa on nykyisten tarpeiden lisäksi välttämätöntä tunnistaa tulevaisuuden tarpeet.

- ✓ Investoinnit teollisuuden teknologioihin tarvitsevat tuekseen sekä liiketoimintaosaamisen että työelämän vaatiman osaamisen päivittämistä. Datatalous haastaa yritykset miettimään liiketoimintamallejaan ja luo uusia mahdollisuuksia. Teollisuuden näihin tarpeisiin tarvitaan suomalaisiin yliopistoihin ja korkeakouluihin lisää tutkimusta ja opetusta. Seuraavan kuuden vuoden aikana tarvitaan panostuksia tähän n. 300 M €.

Sosiaali- ja terveystalouden digitaalisen infran kehittäminen

Digitaalisten sote-palveluiden ja terveystalouden kehittäminen on keskeisessä roolissa yhteiskunnan talouden kestävyden parantamisessa ja rakenteita uudistettaessa. Koronakriisin myötä digitaalisten palveluiden kysyntä on kasvanut, mutta sote-infran digikypsyys on osoittautunut vielä liian kehittymättömäksi. Tarve on kuitenkin tullut jäädäkseen. Alueellisia kehitys- ja kokeiluhankkeita sekä tukea teknologian kehittämiseen tarvitaan kipeästi. Poikkiteollisten hankkeiden tukeminen erityisesti terveydenhuoltoalan ja teknologia-alan välillä on tärkeää edistää.